

KLİNİK ÇALIŞMA / CLINICAL RESEARCH

GERİATRİK HASTALARIN ANESTEZİ İLE İLGİLİ BİLGİ DÜZEYİ, ANESTEZİ HAKKINDA BİLMEK İSTEDİKLERİ VE ANESTEZİYE BAĞLI KAYGILARI

GERIATRIC PATIENTS' KNOWLEDGE, DESIRE FOR INFORMATION AND CONCERNS REGARDING ANESTHESIA

Arzu MUZ¹, İsmail AYDIN ERDEN², Banu AYHAN², Şennur UZUN², Ülkü AYPAR²

¹Diyarbakır Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi, Diyarbakır, Türkiye

²Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

¹Diyarbakır Maternity and Children's Hospital, Diyarbakır, Türkiye

²Hacettepe University Faculty of Medicine, Department of Anesthesiology and Reanimation, Ankara, Turkey

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı geriyatrik hastaların anestezi uzmanlarının rolü ile ilgili farkındalıklarını, anestezi ile ilgili merak ve kaygılarını araştırmaktır.

Yöntem: Etik kurul onayı alındıktan sonra ameliyat olacak 18-64 yaş arası (Grup I) 100 hasta ile 65 yaş ve üzeri (grup II) 100 hastaya anket uygulanmıştır. Geriyatrik hastalar geriyatrik olmayan erişkin hastalarla karşılaştırılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya göre; her iki hasta grubunda anestezi uzmanlarının rollerinin, anesteziyi anestezi uzmanının verdiği ve anestezi uzmanlarının hekim olduğu farkındalığı yüksektir. Geriyatrik hastaların içinde anestezi uzmanı ile preoperatif tanışanların ve anestezi uzmanlarının önerdiği farklı bir anestezi yöntemini kabul edenlerin oranı daha yüksektir. Geriyatrik hastalar en çok anestezinin ciddi ve hayatı tehdit eden yan etkilerini merak etmektedir. Geriyatrik hastaların en çok endişe duydukları konu ise anestezi sonrası felç olmasıdır. Daha önce anestezi tecrübesi olan yaşlı hastalar ameliyat sonrası ağrı duymaktan korkmaktadır.

Sonuç: Hastaları anestezi konusunda bilgilendirip, merak ve endişelerini gidermenin, anestezi uzmanlarının rolleri ile ilgili farkındalıklarını anlatmanın önemli yollarından biri preoperatif ziyaretlerdir. Preoperatif ziyaretlerde hastalara daha fazla zaman ayrılması ve onların beklentilerine önem verilmesi gerektiği sonucuna varıldı.

ANAHTAR KELİMELELER: Yaşlı hasta, Anestezi, Preoperatif değerlendirme

SUMMARY

Objective: The aim of this study is to search perception of geriatric population about the role of anesthesiologist, desire for information and concerns of geriatric patients about anesthesia.

Method: After gaining ethics approval, 100 patients between the ages of 18-64 (Group I), 100 patients 65 years old and over (Group II) answered questionnaire forms before the operation. Geriatric patients were compared with non geriatric adult patients.

Results: Both groups have a high level of information about the role of anesthesiologists, the facts that anesthesia is given by anesthesiologist and anesthesiologists are physician. Geriatric patients meet their anesthesiologist before the operation more than other group and also geriatric patients are more open to accept different types of anesthesia suggested by their anesthesiologists. Geriatric patients mostly want to know about the serious and life threatening side effects of anesthesia. Geriatric patients mostly worry about the risk of permanent paralysis after anesthesia. Geriatric patients who have previous anesthesia experience are worried about pain after surgery.

Conclusion: An important way of informing patients about anesthesia, reducing worries and anxiety of patients is preoperative visits. The result is that more time is needed to be allocated to the patients during preoperative visits and considering their expectations is very important.

KEY WORDS: Geriatric patients, Anesthesia, Preoperative assessment

Çıkar çatışması/Conflict of Interest: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir./ Authors do not report any conflict of interest.

Geliş tarihi/Received: 24/08/2014

Kabul tarihi/Accepted: 06/04/2015

Yazışma Adresi (Correspondence):

Dr. Arzu MUZ, Diyarbakır Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi, Şanlıurfa Bulvarı, Bağlar/ Diyarbakır

E-posta (E-mail): arzuavuz47@yahoo.com

GİRİŞ

Günümüzde anesteziadaki gelişmeler ve yeni uygulamalar, cerrahi alandaki başarıya katkıda bulunmaktadır. Anestezi hekimleri hastaları ameliyata hazırlayarak başarılı cerrahi sonuçlarda rol alırlar (1). Anestezistlerin rolü ile ilgili yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlarda, hastaların çoğunluğuna göre anestezistler hekimdir. Fakat sadece az bir kısmı anestezistlerin ameliyathane dışında da görevlerinin olduğunun farkındadır (2). Anestezistler yoğun bakım ünitesi, travma merkezleri, ağrı klinikleri ve resüsitasyon ekibinin bir üyesi olarak ameliyathane dışında da önemli roller üstlenirler (3).

Anestezi yönetimi ve komplikasyonları hastalarda merak ve endişe duygularına neden olabilir. Yapılan çalışmalara göre, anesteziye bağlı korkular temel olarak şunlardır: anesteziye uyanamamak, anestezistin yeterince bilgisi ve deneyimli olmaması ve ameliyat sırasında ağrı duymak (4). Anestezi ile ilgili öncelikle merak edilenler ise ameliyat sonrası ağrı olup olmayacağı ve anestezi sonrası ne zaman ayağa kalkıp yemek yenileceğidir (5). Hastalarla ameliyat öncesi değerlendirme esnasında kurulan diyalog hastaların en çok endişe duydukları ve merak ettikleri konuları anlamamızı sağlar.

Dünyada yaşlı nüfusun artması anestezistlerin yaşlı hastalarla daha çok karşılaşmalarına neden olmaktadır. Yaşlanma ile olan anatomik, fizyolojik değişiklikler ve yandaş hastalıklar yaşlı hastanın idaresini karmaşık hale getirmektedir (6). Yaşlı hastalarda uygun anestezi yaklaşım bu değişikliklerin anlaşılmasına bağlıdır. Geriatrik hastalarda ameliyat öncesi değerlendirme, anestezi uygulaması, ameliyat sonrası yönetim ve komplikasyonlar özelliklidir.

Bu çalışmada, geriatrik hastaların anestezistlerin rolü ile ilgili farkındalıkları, anestezi ile ilgili merak ve kaygıları eğitim düzeyleri de göz önüne alınarak ayrıntılı olarak araştırılacaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Yerel Etik Kurul onayı alındıktan sonra ameliyat olacak 18-64 yaş arası (Grup I) 100 hasta ile 65 yaş ve üzeri (Grup II) 100 geriatrik hastaya anket uygulanması planlandı (Ek I). Çalışmadan dışlanma kriterleri; 18 yaşından küçük olmak, Türkçe bilmemek, mevcut medikal hastalığından kaynaklanan sebeplerle sorulara cevap veremeyecek durumda olmak ve çalışmaya katılmayı reddetmektir. Ameliyat olması planlanan bu nedenle anestezi tarafından değerlendirilen ve dışlanma kriterleri bulunmayan tüm erişkin hastalar, cerrahi ve anestezi yöntemine bakılmadan çalışmaya dahil edildi. Çalışmaya dahil edilen hastalara, çalışma ekibinde rol almayan anestezi hekim-

leri tarafından cerrahiden en az 24 saat önce anket uygulandı. Anketin sonunda hastalara gerekli açıklamalar yapılarak merak ve endişeleri giderildi. Sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bilgilerin ileriye yönelik hizmet kalitesini artıracığı söylendi. Yazarlar benzer çalışmalardan yola çıkarak anket için kendi sorularını türettiler.

İstatistiksel Analiz

Anketlerden elde edilen veriler IBM SPSS-15 istatistiksel paket programı kullanılarak analiz edildi. Çalışmaya katılan kişilere ilişkin sayısal değişkenler için ortalama \pm standart sapma, kategorik değişkenler için sayı, yüzde (%) değerleri tanımlayıcı istatistik olarak verildi. Ki-kare analizi kullanılarak hastaların demografik verileri ile anestezistlerin rolü hakkındaki bilgi düzeyi anesteziye bağlı merak ve endişeler arasındaki ilişki araştırıldı. Pearson ki-kare, Süreklilik Düzeltmeli ki-kare veya Fisher kesin ki-kare gözlem sayısı veya beklenen değerlere göre kullanıldı. $p < 0.05$ değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

BULGULAR

Olguların demografik özellikleri Tablo I' de gösterildi. Grup I 'in yaş ortalaması 40 ± 11.4 yıl, grup II'nin yaş ortalaması ise 70 ± 5.1 yıl olarak hesaplandı. Anket 230 kişiye dağıtıldı ve bunlarda 200 adedi tamamen doldurularak geri döndü. Anketlerin cevaplanma yüzdesi % 87 bulundu. Her iki grupta kadın erkek oranı benzerdi ($p > 0.05$). Gruplar arasında operasyonun tipi, eğitim düzeyi, meslek ASA (American Society of Anesthesiology=Amerikan Anestezi Cemiyeti) sınıflandırması yönünden anlamlı farklılıklar vardı ($p < 0.05$), Tablo I.

1. Anestezi ile ilgili bilgi düzeyi; Hastalara yöneltilen anestezistlerin görevleri, anestezistlerin mesleği, anestezi yöntem tercihi, anestezist seçimi ve anestezist ile önceden tanışma ile ilgili farkındalıkları ve bunların hastaların eğitim düzeyi ile ilişkilerini değerlendiren sorulara verilen yanıtlar arasında iki grup arasında istatistiksel olarak önemli farklılıklar saptandı. Hastalar tarafından cevaplandırılan sorulara ait yanıtların gruplara göre hasta sayısına dağılımı ve yüzdeleri ile istatistiksel değerlendirmeye ait anlamlılıklar Tablo II, III, IV, V, VI, VII ve VIII ile gösterildi.

2. Anestezi hakkında bilmek istedikleri ve anesteziye bağlı kaygıları; Hastaların anestezi ile ilgili bilgilendirilmek istedikleri konulara ait ayrıntılar ve bunların hastaların eğitim düzeyi ile ilişkisi değerlendirildiğinde gruplar arasında nerede, ne kadar süre, hangi yolla (damardan/ ağızdan) anestezi alacağı, anesteziden nerede uyanacağını ve anestezinin yan etkilerini bilmek istemeleri açısından anlamlı farklılıklar ortaya konuldu ($p < 0.05$). Gruplara ait anestezi ile ilgili bilgilendirilmek istedikleri konulara ait sorular ve bunların hastaların eğitim düzeyi

Tablo I. Hastaların demografik verileri, ASA sınıflaması ve operasyon tipinin gruplar arası dağılımı

		Grup I n (%)	Grup II n (%)	p Değeri
Cinsiyet	Kadın	56 (% 56)	43 (% 43)	p = 0.066
	Erkek	44 (% 44)	57 (% 57)	
Operasyon tipi	Ayaktan tedavi gören	80 (% 80)	31 (% 31)	p <0.05*
	Yatarak tedavi gören	20 (% 20)	69 (% 69)	
Eğitim düzeyi	Okuryazar değil	4 (% 4)	17 (% 17)	p < 0.05*
	İlköğrenim	30 (% 30)	45 (% 45)	
	Lise	40 (% 40)	19 (% 19)	
	Yüksek öğrenim	26 (% 26)	19 (% 19)	
ASA	I	80 (% 80)	18 (% 18)	p < 0.05*
	II ve III	20 (% 20)	82 (% 82)	
Meslek	Ev hanımı/çalışmıyor	23 (% 23)	33 (% 33)	p < 0.05*
	Öğrenci	13 (% 13)	2 (% 2)	
	Emekli	23 (% 23)	62 (% 62)	
	Çalışıyor	41 (% 41)	3 (% 3)	

*p<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo II. Hastaların anesteziistlerin rolleri ile ilgili farkındalıkları

Acil durumdaki hastaların transportu	Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri
Evet	14 (% 35.9)	25 (% 64.1)	p=0.003*
Hayır	66 (% 61.1)	42 (% 38.9)	
Bilmiyor	20 (% 37.7)	33 (% 62.3)	

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo III. Hastaların anesteziyi veren kişi ile ilgili farkındalıkları.

Anesteziyi kim verir?		Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri	Grup I ve II Frekans %
		Cerrah	6 (% 6)		
Tekniker	13 (% 13)	1 (% 1)			
Anesteziist	50 (% 50)	50 (% 50)			
Hemşire	5 (% 5)	0 (% 0)			
Bilmiyorum	26 (% 26)	41 (% 41)			
Anesteziistler hekim mi?	Evet	84 (% 84)	85 (% 85)	p=1.000	169 (% 84.5)
	Hayır	16 (% 16)	15 (% 15)		31 (% 15.5)

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo IV. Hastaların farklı bir anestezi yöntemi önerisi ile ilgili kararları

Anesteziist farklı bir anestezi yöntemi önerirse	Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri	Grup I ve II Frekans %
Kabul ederim	62 (% 62)	84 (% 84)	p=0.001*	146 (% 73)
Kabul etmem	38 (% 38)	16 (% 16)		54 (% 27)

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo V. Hastaların kendi anesteziistlerini seçmeleri ile ilgili kararları

Anesteziistinizi ameliyat öncesi kendiniz seçmek istermiydiniz?	Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri	Grup I ve II Frekans %
Evet	62 (% 62)	48 (% 48)	p=0.047*	110 (%55)
Hayır	38 (% 38)	52 (% 52)		90 (%45)

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo VI. Hastaların anesteziistleri ile önceden tanışmaları ile ilgili farkındalıkları

Anesteziistiniz ile tanıştınız mı?	Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri	Grup I ve II Frekans %
Evet	26 (% 26)	43 (% 43)	p=0.011*	69 (% 34.5)
Hayır	74 (% 74)	57 (% 57)		131 (% 65.5)

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo VII. Anesteziistlerin hekim olduğunu bilmek ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki

Grup II Eğitim düzeyi	Anesteziistler hekim mi?		p değeri
	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Okuryazar değil	11 (% 64.7)	6 (% 35.3)	p=0.002*
İlköğrenim	36 (% 80)	9 (% 20)	
Lise	19 (% 100)	0 (% 0)	
Yükseköğrenim	19 (% 100)	0 (% 0)	

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo VIII. Anesteziist ile önceden tanışmak ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki

Grup II Eğitim düzeyi	Anesteziistiniz ile tanıştınız mı?		p değeri
	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Okuryazar değil	8 (% 47.1)	9 (% 52.9)	p=0.013*
İlköğrenim	12 (% 26.7)	33 (% 73.3)	
Lise	10 (% 52.6)	9 (% 47.4)	
Yükseköğrenim	13 (% 68.4)	6 (% 31.6)	

*P<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo IX. Hastaların anestezi ile ilgili bilgilendirilmek istediği konular.

		Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri
Nerede anestezi alacağınız	Evet	86 (% 86)	73 (%73)	p=0.036*
	Hayır	14 (% 14)	27 (% 27)	
Ne kadar süre anestezi alacağınız	Evet	91 (% 91)	80 (% 80)	p=0.027*
	Hayır	9 (% 9)	20 (% 20)	
Anesteziyi hangi yolla (damardan/ağızdan) alacağınız	Evet	91 (% 91)	77 (% 77)	P=0.012*
	Hayır	9 (% 9)	23 (% 23)	
Anesteziiden nerede uyanacağınız	Evet	82 (% 82)	68 (% 68)	p=0.034*
	Hayır	18 (% 18)	32 (% 32)	
Anesteziinin tüm olası yan etkileri hakkında	Evet	88 (% 88)	75 (% 75)	p=0.029*
	Hayır	12 (% 12)	25 (% 25)	
Anesteziinin sadece ciddi ve hayatı tehdit eden yan etkileri hakkında	Evet	5 (% 5)	15 (% 15)	p=0.034*
	Hayır	95 (% 95)	85 (% 85)	

*p<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo X. Anestezi ile ilgili bilgilendirilmek istenilen konular ile eğitim düzeyi arasındaki ilişki

Grup II Eğitim düzeyi	Alternatif anestezi yöntemleri bunların avantaj ve dezavantajları		Anestezinin tüm olası yan etkileri hakkında	
	Evet n (%)	Hayır n (%)	Evet n (%)	Hayır n (%)
Okuryazar değil	9 (% 52.9)	8 (% 47.1)	8 (% 47.1)	9 (% 52.9)
İlköğrenim	37 (% 82.2)	8 (% 17.8)	37 (% 82.2)	8 (% 17.8)
Lise	17 (% 89.5)	2 (% 10.5)	12 (% 63.2)	7 (% 36.8)
Yükseköğrenim	18 (% 94.7)	1 (% 5.3)	18 (% 94.7)	1 (% 5.3)
p değeri	p=0.012*		p=0.003*	

*p<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

ile ilişkisine ait verilerin hasta sayısı ve yüzdeler olarak dağılımı ve istatistiksel olarak önemlilik değerleri Tablo IX ve X' da gösterildi.

Anesteziye bağlı kaygıların sorgulandığı sorularla daha öncesine ait anestezi tecrübesi ve eğitim düzeyleri ile ilişkisinin değerlendirilmesinde ise özellikle ameliyat sonrası kusma ve felç olma gibi korkular yönünden gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulundu. Anesteziye ait kaygı ve anestezi deneyimi ile eğitim düzeyi arasındaki farkların değerlendirmesi Tablo XI, XII ve XIII ile gösterildi.

TARTIŞMA

Anestezistlerin rolü, anestezi ile ilgili merak ve kaygıların araştırıldığı benzer çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada geriatrik hastalar esas alındı. Çalışmaya göre her iki hasta grubunda anestezistlerin rollerinin, anesteziyi anestezistin verdiği ve anestezistlerin hekim olduğunun farkındalığı yüksektir. Geriatrik hastaların içinde anestezisti ile ameliyat öncesi tanışanların ve anestezistlerin önerdiği farklı bir anestezi yöntemini kabul edenlerin oranı daha yüksektir. Fakat geriatrik hastaların çoğu ameliyat öncesi kendi anestezi hekimlerini kendileri seçmek istememektedir. Geriatrik hastalar en çok

Tablo XI. Hastaların anestezi ile ilgili endişe duydukları konular.

		Grup I n (%)	Grup II n (%)	p değeri
Ameliyat sonrası kusmak	Evet	69 (% 69)	48 (% 48)	p=0.003*
	Hayır	31 (% 31)	52 (% 52)	
Ameliyat sonrası felç olmak	Evet	52 (% 52)	69 (% 69)	p=0.014*
	Hayır	48 (% 48)	31 (% 31)	

*p<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

Tablo XII. Anestezi tecrübesi ve anestezi ile ilgili endişe duyulan konular arasındaki ilişki

Grup II	Ameliyattan sonra ağrı duymaktan korkmak		p değeri
	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Daha önce anestezi almış	54 (% 67.5)	26 (% 32.5)	p=0.045*
Daha önce anestezi almamış	18 (% 90)	2 (% 10)	

*p<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

anestezinin ciddi ve hayatı tehdit eden yan etkilerini merak etmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça bilgi alma isteği de artmaktadır. Geriatrik hastaların en çok endişe duydukları konu ise anestezi sonrası felç olmaktır. Eğitim düzeyi düşük olan geriatrik hastalarda endişe düzeyi daha düşüktür. Daha önce anestezi tecrübesi olan yaşlı hastalar ameliyat sonrası ağrı duymaktan korkmaktadır.

Son 30 yıl içinde anestezistlerin görevleri sadece ameliyathane içinde sınırlı olmaktan çıktı (7). Fakat hastaların sadece % 4.5'i anestezistlerin ameliyathane dışı görevlerinin farkındadır. Anestezistlerin hastanın güvenli bir şekilde derlenmesinden sorumlu olduğu ve ameliyathane dışı görevleri az bilinmektedir (2). Hastaların çoğuna göre anestezistlerin görevleri sadece anestezi induksiyonu ile sınırlıdır. Cerrahi işlem boyunca anestezistlerin görevleri ve işleme katılımı tam olarak bilinmemektedir (8). Çalışmamızda geriatrik hastalar acil durumdaki hastaların transportunun anestezistlerin görevi olduğunun genç hastalara göre daha fazla farkındadırlar.

Hariharan ve ark.(9) yaptıkları çalışmaya göre hastaların % 59'una göre anestezistler hekimdir. İngiltere'de 1978 ve 1994'de yapılan çalışmalarda bu oranın sırasıyla % 67 ve % 65 olarak bulunduğu bildirilmektedir (7, 10). İsrail'de yapılan bir çalışmada 2003 yılında bu oran % 95

Tablo XIII. Eğitim düzeyi ile anestezi ile ilgili endişe duyulan konular arasındaki ilişki

		Grup II Eğitim düzeyi				p değeri
		Okuryazar değil	İlköğrenim	Lise	Yükseköğrenim	
Anestezi altında istemsiz olarak kişisel bilgilerin açığa çıkmasından korkmak	Evet	0	13	6	4	p=0.045*
	n (%)	(% 0)	(% 28.9)	(% 31.6)	(% 21.1)	
	Hayır	17	32	13	15	
	n (%)	(% 100)	(% 71.1)	(% 68.4)	(% 78.9)	
Anestezi sonrası felç olmaktan korkmak	Evet	6	35	16	12	p=0.005*
	n (%)	(% 35.3)	(% 77.8)	(% 84.2)	(% 63.2)	
	Hayır	11	10	3	7	
	n (%)	(% 64.7)	(% 22.2)	(% 15.8)	(% 36.8)	
Anestezistin yeterince bilgili ve deneyimli olmamasından korkmak	Evet	5	35	12	12	p=0.006*
	n (%)	(% 29.4)	(% 77.8)	(% 63.2)	(% 63.2)	
	Hayır	12	10	7	7	
	n (%)	(% 70.6)	(% 22.2)	(% 36.8)	(% 36.8)	

*p<0.05 değerleri anlamlı kabul edildi

olarak bulundu (2). Eğitim düzeyi yüksekliği ile anestezi uzmanlarının hekim olduklarının bilinmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir (9). Çalışmamızda hastaların % 85.5'ine göre anestezi uzmanları hekimdir. Geriatrik grupta eğitim düzeyi lise ve yüksek öğrenim olanlarda anestezi uzmanlarının hekim olduğunun farkındalığı daha yüksektir. Anestezi uzmanlarının hekim olduğunu bilen hastaların sayısının bu kadar yüksek olmasının nedeni son dönemde Türkiye'de medyada hekimler ile ilgili çıkan haberler ve toplumun sosyo-kültürel gelişiminin artması olabilir.

New York'da yapılan 800 hastanın katıldığı bir çalışmaya göre hastaların % 77'si kendi anestezi uzmanlarını kendileri seçmek istememektedir. Nedenleri; hastaların bilgisizliği, kararın cerraha bırakılması ve anestezi uzman seçiminin önemsiz olmasıdır (8). Çalışmamızda hastaların % 55'i anestezi uzmanını ameliyat öncesi kendisi seçmek istedi. Yaşlı hastalar içinde anestezi uzmanını kendisi seçmek isteyenlerin sayısı ise daha düşük bulundu. Bu durum, kararı cerraha bırakmaları veya seçim yapacak tecrübelerinin olmaması nedeniyle olabilir. Çalışmamızda hastaların % 73'ü anestezi uzmanı tarafından kendilerine önerilen farklı bir anestezi yöntemini kabul etti, bu oran özellikle yaşlı grupta yüksek bulundu. Bunun nedeni yaşlı hastaların genç hastalara göre hastalıkları ile alakalı tıbbi girişimleri hekimlerin önerilerine ve tercihlerine bırakmayı daha çok tercih etmeleri olabilir. Jathar ve ark. (11)'na göre hastaların % 66.5'i en az bir kez anestezi uzmanı tarafından değerlendirilmelerine rağmen ameliyat sonrası bu viziti hatırlamamaktadır. Hastalar takipleri sırasında birçok sağlık çalışanı ile tanışır ve kiminle tanıştıklarının farkında değildir bu nedenle birçok hasta anestezi uzmanı ile tanıştığını hatırlamaz. Çalışmaya göre anestezi uzmanları ile önce-

den tanışan hastaların oranı % 34.5'dir. Geriatrik hastalar içinde anestezi uzmanını ameliyat öncesi tanışanların oranı ise daha yüksektir. Geriatrik hasta grubunda yandaş hastalık prevalansı yüksek olduğundan anestezi öncesi hazırlık sürecindeki eksiklikler ve hatalar ameliyat sonrası mortaliteyi artırabilir. Bu nedenle ameliyat öncesi değerlendirme geriatrik hastalar için önem kazanır. Buna bağlı olarak geriatrik hastaların anestezi uzmanları ile ameliyat öncesi tanışma oranı yüksek olabilir. Geriatrik hastaların içinde eğitimi yüksek öğrenim olanlarda anestezi uzmanını ameliyat öncesi tanışanların sayısı daha yüksektir. Eğitim düzeyi arttıkça farkındalık arttığından, bu durum hastaların hekimleri ile tanışmayı kendilerinin istemesine neden olabilir.

Jathar ve ark. (11)'nin yaptıkları çalışmaya göre önceki anestezi tecrübesi, hastaların anestezi ile ilgili farkındalıklarını artırmamaktadır. Pasif öğrenmeye neden olan önceki anestezi tecrübesinin anestezi uzmanlarının rolleri ile ilgili hastaların farkındalıklarını artırması gerekir fakat daha önce anestezi alan hastalarla almayanlar arasında anestezi uzmanlarının hekim olduğunu, ameliyat sırasında ilaçlarını verdiklerini, hastaların yaşamsal bulgularını takip ettiklerini, güvenli bir şekilde uyanmadan sorumlu olduklarını ve ameliyathane dışı görevlerini bilmek arasında bir fark yoktur (2). Çalışmamıza göre de önceki anestezi tecrübesi ile hastaların anestezi uzmanlarının rolleri ile ilgili farkındalıkları ilişkisizdir. Bu durum anestezi uzmanları ile hastalar arasındaki bir iletişim kopukluğuna işaret etmektedir (11). Hastaların çoğuna göre anestezi uzmanları görünmeyen hekimlerdir (12). Bu nedenle ameliyat öncesi ve sonrası değerlendirme önem kazanır (11). Hasta anestezi uzmanının perioperatif değerlendirmenin bir parçası olduğunu bilmelidir (13).

İskoçya, Kanada ve Avusturalya'da yapılan çalışmalara göre hastalar en fazla ameliyat sonrası ağrı tedavisi hakkında bilgi almak istemektedir (13, 14). Bugge ve ark.(5) yaptıkları bir çalışmada hastaların anestezi ile ilgili bilmek istedikleri konular önem sırasına göre belirlendi. Hastaların en fazla bilmek istedikleri sırasıyla: ameliyat sonrası ağrı tedavisi, anestezinin ne kadar süreceği ve yemek yeme, su içme, hareket etme gibi günlük aktiviteler üzerine anestezinin etkisinin ne olduğudur. Alternatif anestezi yöntemleri bunların avantaj ve dezavantajları, nerede anestezi alacakları ve anesteziye nereden uyanacakları orta derecede merak konusudur. Hastalar anestezi ile ilgili tüm olası yan etkileri, sadece ciddi ve hayatı tehdit edenlerine göre daha fazla bilmek istemektedir (5). Çalışmamızda geriatrik olmayan grupta, nerede anestezi alacağını, ne kadar süre anestezi alacağını, anesteziyi hangi yolla alacağını ve anesteziye nereden uyanacağını merak eden ve bu konuda bilgilendirilmek isteyen hasta sayısı yaşlı gruba göre yüksek bulundu. Hastaların anestezinin süresi konusundaki meraklarının nedeni modern anestezi tekniklerinin sonucu olan hızlı derlenme konusundaki bilgisizlikleri olabilir. Yine bu grupta anestezinin tüm olası yan etkilerini merak edenlerin sayısı yaşlı gruba göre daha yüksektir. Yaşlı hastalar anestezinin ciddi ve hayatı tehdit eden yan etkilerini daha fazla bilmek istemektedir bunun nedeni ilerleyen yaşla belirginleşen ölüm düşüncesi olabilir. Geriatrik hastalarda eğitim düzeyi arttıkça, alternatif anestezi yöntemleri ile anestezinin tüm olası yan etkilerini bilmek isteyenlerin sayısı artmaktadır.

Shevde ve ark.(8)'nin yaptıkları bir çalışmada hastalara ameliyat öncesi en çok neden korktukları sorulmaktadır. Anestezistin tecrübesizliği, ameliyat sırasında anestezistin odada olup olmaması, ameliyat sonrası ağrı duyma ve uyanamama en fazla korku ve endişe duydukları konulardır. Kişisel bilgilerin açığa çıkması, hafıza kaybı ve felç olup yatağa bağlı kalmak ise en az endişe duyulan konulardır. Çalışmamıza göre; genç hasta grubunda ameliyat sonrası kusmaktan korkanların sayısı, geriatrik hasta grubunda ise anestezi sonrası felç olmaktan korkan hastaların sayısı daha yüksektir. Bunun nedeni yaşlı hastalarda felç sonrası yatağa bağlı kalarak kendi ihtiyaçlarını giderememe ve başka birine muhtaç olma korkusu olabilir. Bu çalışmada eğitim düzeyi ve meslek; anestezi ile ilgili endişe ve kaygı ile ilişkili görülmedi. Çalışmamızda eğitim düzeyi anestezi ile ilgili kaygı ve endişe arasında ilişki vardır. Eğitim düzeyi düşük olan geriatrik hastalarda korku ve endişe daha az bulundu. Önceki anestezi tecrübesi ve anestezi yönteminin hastaların endişe ve korkuları ile ilişkili olmadığı da bildirilmiştir (8). Çalışmamızda da geriatrik hastalarda

önceki anestezi tecrübesi yalnızca ameliyat sonrası ağrı duymaktan korkma ile ilişkili olarak önemli bulundu. Geriatrik hastalarda uygun ağrı tedavisinin yapılmadığı önceki cerrahi işlemlerin, ameliyat sonrası ağrı duyma korkusu ile ilişkili olabileceği düşünüldü.

Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, hastaların ve toplumun anestezistlerin görevleri ve anestezi ile ilgili başlıklarda daha fazla eğitime ihtiyacı vardır. Yaşlılık özellikle ameliyat deneyimi nedeniyle farkındalığı arttırabilmekte ve ameliyat sonrası korkuların niteliğini değiştirmektedir. Eğitim düzeyi anestezi alanındaki farkındalığın ortaya çıkmasında önemli bir kriterdir. Buna göre toplumun geneline ulaşılabilecek her türlü eğitim organizasyonu ve anestezi öncesi buluşmalar anestezistlerin hasta üzerindeki rolü ve sorumluluklarını bireylere aktarmada önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Anderson EA. Preoperative preparation for cardiac surgery facilitates recovery, reduces psychological distress, and reduces the incidence of acute postoperative hypertension. *Journal of consulting and clinical psychology* 1987; 55: 513-520.
2. Calman LM, Mihalache A, Evron S, Ezri T. Current understanding of the patient's attitude toward the anesthetist's role and practice in Israel: effect of the patient's experience. *Journal of clinical anaesthesia* 2003; 15: 451-454.
3. Eckersall S and Riley R. Patient's pre-operative knowledge and concerns about anaesthesia. *Anaesthesia* 1995; 50: 180-180.
4. Shevde K, Trivedi N, Gross M. Effects of clear liquids on gastric volume and pH in healthy volunteers. *Anesthesia and analgesia* 1991;72: 528-531.
5. Bugge K, Bertelsen F, Bendtsen A. Patients' desire for information about anaesthesia: Danish attitudes. *Acta anaesthesiologica Scandinavica* 1998;42: 91-96.
6. Sounders JE, Rooke GA. Preoperative Care for Geriatric Patients. *Annals of Long-term Care. Clinical Care and Aging* 2005; 13: 17-29.
7. Swinhoe CF, Groves ER. Patients' knowledge of anaesthetic practice and the role of anaesthetists. *Anaesthesia* 1994; 49: 165-166.
8. Shevde K, Panagopoulos G. A survey of 800 patients' knowledge, attitudes, and concerns regarding anaesthesia. *Anesthesia and analgesia* 1991; 73: 190-198.
9. Hariharan S, Merritt-Charles L, Chen D. Patient perception of the role of anesthesiologists: a perspective from the Caribbean. *Journal of clinical anaesthesia* 2006; 18: 504-509.
10. Keep PJ, Jenkins JR. As others see us. The patient's view of the anesthetist. *Anaesthesia* 1978; 33: 43-45.
11. Jathar D, Shinde VS, Patel RD, Naik LD. A Study of Patients' Perception About Knowledge of Anesthesia and Anaesthesiologist. *Indian Journal of Anesthesiology* 2002; 46: 26-30.
12. Hume MA, Kennedy B, Asbury AJ. Patient knowledge of anaesthesia and peri-operative care. *Anaesthesia* 1994; 49: 715-718.
13. Lonsdale M, Hutchison GL. Patients' desire for information about anaesthesia (Scottish and Canadian attitudes). *Anaesthesia* 1991; 46: 410-412.
14. Famill D, Inglis S. Patients' desire for information about anaesthesia: Australian attitudes. *Anaesthesia* 1994; 49: 162-164.

EK I. Anket formu

Yaş:

Cinsiyet: Kadın Erkek Operasyonun Türü: Ayaktan tedavi gören Yatarak tedavi gören Eğitim Durumu: Okur-yazar değil İlköğrenim Lise Yüksek öğrenim ASA Sınıflandırması: I II+III Meslek: Ev hanımı Öğrenci Emekli Çalışıyor

1. Sizce aşağıdakilerden hangileri anestezi uzmanlarının görevidir?	Evet	Hayır	Bilmiyor
✓ Acil durumdaki hastaların transportu	☐	☐	☐
✓ Yaşam desteği uygulayarak hastaları hayata döndürme	☐	☐	☐
✓ Yoğun bakımda hasta takibi	☐	☐	☐
✓ Hastaları ameliyata hazırlamak	☐	☐	☐
✓ Hastaların ameliyat öncesi ne zamana kadar yemek yiyeceğini belirlemek	☐	☐	☐
✓ Hastalardan anestezi öncesi yazılı onam almak	☐	☐	☐
✓ Ameliyat esnasında hastaların yaşamsal bulgularını takip etmek	☐	☐	☐
✓ Ameliyat esnasında gerekli ilaçları vermek	☐	☐	☐
✓ Kan kaybını takip etmek ve vermek	☐	☐	☐
✓ Hastanın hiçbir problem olmadan anesteziye güvenli uyandıktan emin olmak	☐	☐	☐
✓ Hastanın kusmadığından ve ağrı duymadığından emin olmak	☐	☐	☐
2. Sizce anestezi uzmanları doktor mudur?	Evet ☐	Hayır ☐	
3. Daha önce anestezi aldınız mı?	Evet ☐	Hayır ☐	
Ameliyat:	Tarih:		
4. Hangi anestezi yöntemi kullanıldı?	Rejyonel ☐	Genel ☐	Bölgesel ☐
5. Size kim anestezi verdi?	Cerrah ☐	Tekniker ☐	Anestezi uzmanı ☐ Hemşire ☐ Bilmiyorum ☐
6. Eğer anestezi uzmanınız size farklı bir anestezi yöntemi önerirse kabul edermisiniz?	Kabul ederim ☐	Kabul etmem ☐	
7. Kendi anestezi uzmanınızı ameliyat öncesi kendiniz seçmek istermiydiniz?	Evet ☐	Hayır ☐	
8. Anestezi uzmanınız ile tanıştınız mı?	Evet ☐	Hayır ☐	
9. Anestezi ile ilgili aşağıdakilerden hangileri hakkında bilgilendirilmek isterdiniz?	Evet	Hayır	
✓ Alternatif anestezi yöntemleri, bunların avantaj ve dezavantajları neler	☐	☐	
✓ Nerede anestezi alacağınız	☐	☐	
✓ Nekadar süre anestezi alacağınız	☐	☐	
✓ Anesteziyi hangi yolla alacağınız	☐	☐	
✓ Anesteziye nerede uyanacağınız	☐	☐	
✓ Ne zaman yemek yiyebileceğiniz	☐	☐	
✓ Ne zaman ayağa kalkabileceğiniz	☐	☐	
✓ Size kimin anestezi vereceği	☐	☐	
✓ Ameliyat sonrası ağrınızın olup olmayacağı	☐	☐	
✓ Anesteziye tüm olası yan etkileri hakkında	☐	☐	
✓ Anesteziye sadece ciddi ve hayatı tehdit eden yan etkileri hakkında	☐	☐	
10. Anestezi ile ilgili aşağıdaki hangi konular hakkında endişe duyuyorsunuz?	Evet	Hayır	
✓ Anestezi altında istemsiz olarak kişisel bilgilerinizin açığa çıkmasından	☐	☐	
✓ Ameliyat sırasında uyanmaktan	☐	☐	
✓ Ameliyattan sonra ağrı duymaktan	☐	☐	
✓ Ameliyat sonrası kusmaktan	☐	☐	
✓ Anestezi sonrası felç olmaktan	☐	☐	
✓ Anesteziye uyanamamaktan	☐	☐	
✓ Anestezi uzmanınızın yeterince bilgili ve deneyimli olmamasından	☐	☐	